

Långsam tillämpning av ny grekisk föreningslag

Under lång tid har media rapporterat om hur Grekland (miss)sköter sin ekonomi. Frågan är om trojkan, långivarna, ska lyckas tvinga grekerna att agera i deras eget intresse. Exempelvis har Atenparlamentet sagt att bönder även framledes ska ha en lägre procentsats för inkomstskatt än andra yrkesgrupper, fastän detta främjar skattefusk och hämmar strukturrationalisering.

NY FÖRENINGSLAG 2000

Man kan hoppas att det är omsorgen om lantbruket, som för- anledde parlamentet att år 2000 införa nya regler om hur lantbruks-kooperationen får organisera sig. Dittills hade föreningslagen krävt en strikt traditionell och kollektivistisk organisationsmodell.

Den nya lagen tillåter att stora leverantörer får ha fler röster än mindre medlemmar, vilket anses bidra till engagemang. Medlemmarna ska få lov att frivilligt investera pengar i föreningen och genom att det finns marknader för dessa pengar – mot- svarande förlagsinsatser – kommer det in mer kapital, förutom att medlemmarna blir mer involverade. Den fyrkantiga tolkningen av likaprisprincipen ersattes så att avräkningspriser kan sättas utifrån vad böndernas produkter är värda för föreningen.

Eftersom den nya lagen tillåter också ickemedlemmar att inneha en slags förlagsinsatser – primärt i delägda dotterföretag – kommer det in mer kapital. Dessutom utsätts föreningens beslutsfattare för starkare krav på goda prestationer.

Enligt den dittillsvarande föreningslagen skulle styrelsen fatta i princip alla affärsbeslut men den nya lagstiftningen gjorde det möjligt för styrelserna att delegera en stor del av beslutsmakten till företagsledningen. På så sätt blir det snabbare beslutsprocesser. Det kooperativa företaget kan lättare anpassa sin verksamhet till de ständigt skiftande marknadsförhållandena medan medlems- inflytandet tidigare för- anledde produktionsanpassning.

MER MARKNADSANPASSNING MÅLET

Avsikten med den nya och liberalare föreningslagen var att föreningarna skulle bli mera marknadsorienterade. Hur det faktiskt förhåller sig med den saken undersöks i en studie, som blir publicerad i ett kommande nummer av tidskriften *Agribusiness*, publicerad på nätet i juli i år. Forskarna ville veta i vilken utsträckning före- ningarna har ändrat sina stadgar. Om de har gjort detta är nästa fråga om de verkligen har blivit mera marknadsorienterade.

De fem grekiska och holländska forskarna Benos, Kalogeras, Verhees, Sergaki och Pennings valde ut 155 föreningar, som uppges vara representativa för grekisk lantbrukskooperation. Föreningarnas direktörer ombads fylla i ett frågeformulär. Det kom in svar från 34 primärföreningar och 80 sekundärföreningar, det vill säga sådana med primärföreningar som medlemmar. Data insamlades under år 2006.

FÅ TILLÄMPADE NYA REGLERNA

Resultaten visar att föreningarna överlag inte använt sig av de nya reglerna. Det främsta undantaget är att drygt hälften hade infört differentiering av avräkningspriserna efter kvaliteten på med- lemmarnas levererade produkter. En fjärdedel gav medlemmarna möjlighet att sätta in kapital i dotterföretag.

Sambanden mellan de organisatoriska innovationerna och föreningarnas prestationer visar sig vara tämligen svaga. Dock ökar effektiviteten när föreningen kräver en insatsskyldighet i proportion till medlemmarnas leveransvolym samt när föreningen börjat betala insatsränta.

De svaga resultaten kan bero på att studien genomfördes endast sex år efter att de nya lagreglerna infördes. Kanske har föreningarna ännu inte hunnit anpassa sig. Därför samlade forskargruppen år 2010 in nya data från 40 av de föreningar som var med vid första datainsamlingstillfället. Nu blev resultaten lite annorlunda. Av de 25 föreningar, vars direktörer fyllde i hela formuläret, hade 17 tagit till sig av 2000 års lag. Många föreningar hade börjat ta in externt kapital och styrelserna hade överlåtit beslutsrätt till direktörerna.

LÅNGSAM ANPASSNING

Emellertid gav inte heller den andra studien besked om huruvida marknadsanpassning är beroende av om föreningen följer den gamla lagen eller utnyttjar den nya lagens möjligheter. En tänkbar för- klaring är att det krävs ännu längre tid för att folk ska anpassa sig till nya omständigheter. Detta gäller säkerligen i högre grad i Grekland än i flertalet andra europeiska länder. Hos grekiska bönder är det djupt rotat att de ska leva på subventioner.

Förändringströgheten märks inte bara i det grekiska lant- bruket. Än idag kan man även i Sverige finna avlagringar från den svenska jordbrukspolitik som formellt gick i graven vid riksdagens avregleringsbeslut för 25 år sedan.

VILL DU VETA MER?

Leta då efter Benos, T et al. Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes, and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece. *Agribusiness* 2015. doi/10.1002/ agr.21429/abstract/. Läs även Jerker Nilssons krönikor i *Lantbrukets Affärer* nr 8-2012 om korruptionen i den grekiska lantbrukskooperationen och nr 2-2013 om hur föreningarnas finansierings- modeller påverkar lönsamheten. Dessa finns på www.lantbruketsaffarer.se

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala

